

WALTER KARDINÁL KASPER

BRATR ALOIS

Bratr Roger, zakladatel Taizé

Rozhovor s Waltrem kardinálem Kasperem

Bratr Roger, symbol duchovního ekumenismu

Uplynulo několik let od tragické smrti bratra Rogera, zakladatele Taizé. Vy jste vedl pohřební bohoslužbu. Kým byl pro Vás?¹

Tragická smrt se mě velmi dotkla. Byl jsem na Světovém setkání mládeže v Kolíně, když jsme se dozvěděli o smrti převora z Taizé, který se stal obětí násilného činu. Jeho smrt mi připomněla slova proroka Izajáše o Božím služebníkovi: „Byl trápen a pokořil se, ústa neotevřel; jako beránek vedený na porážku, jako ovce před stříhači.“ (Iz 53, 7) Během svého celého života následoval bratr Roger cestu Beránka: svojí mírností a svojí pokorou, odmítáním stavět se jakýmkoliv způsobem do popředí, svým rozhodnutím neříkat o druhém člověku nic špatného, touhou nést ve svém srdci bolesti a naděje lidstva. Málokdo z naší generace tak průzračně ztělesňoval laskavou a pokornou tvář Ježíše Krista. V době, která je pro církev a křesťanskou víru plná turbulencí, byl bratr Roger mnohými, včetně mne, považován za zdroj naděje. Jako profesor teologie a potom jako biskup v Rottenburg-Stuttgartu jsem vždy povzbuzoval mladé k tomu, aby v létě zařadili do programu krátký pobyt v Taizé. Viděl jsem, jak jim takový pobyt u bratra Rogera a bratří pomohl lépe poznávat a žít Boží slovo v radosti a jednoduchosti. Toto všechno jsem pocíťoval ještě hlouběji, když jsem na pohřbu předsedal liturgii ve velkém kostele Smíření v Taizé.

V čem vidíte zvláštní přínos bratra Rogera a Komunity Taizé pro ekumenismus?

Jednota křesťanů patřila jistě k jedné z nehlubších tužeb převora Taizé, stejně tak jako rozkol mezi křesťany byl čirým zdrojem bolesti a lítosti. Bratr Roger byl člověkem společenství, který jen těžce snášel antagonismus nebo rivalitu mezi lidmi nebo společenstvími. Když hovořil o jednotě křesťanů a o setkáních se zástupci různých křesťanských tradic, prozrazoval pohled i hlas jak intenzivní byla jeho

¹ Prezident Papežské rady pro podporu jednoty křesťanů poskytl toto interview pro vydání Osservatore Romano z 15. 8. 2008.

láska k bližnímu a naděje v touze po tom, aby „všichni byli jedno“. Hledání jednoty mu vždy udávalo směr i pro zcela praktické každodenní rozhodování: radostně se chopit každého kroku, který by mohl sblížit křesťany různých tradic, vyhnout se každému slovu nebo gestu, které by mohlo oddálit usmíření. Toto rozlišování dělal s pečlivostí, která hraničila s úzkostlivostí. V hledání jednoty se ale bratr Roger nenechal hnát ani nespěchal. Znal Boží trpělivost v dějinách spásy a v dějinách církve. Nikdy by nebyl podnikl kroky, které by byly pro církev nepřijatelné, nikdy by nebyl vyzýval mladé, aby opustili svoje faráře. U ekumenického hnutí mu záleželo spíš na jeho hloubce než rychlosti. Byl přesvědčen, že jen takový ekumenismus, který čerpá z Božího slova a slavení Eucharistie, z modlitby a kontemplace, je schopen shromáždit křesťany tak, jak to chtěl Ježíš. Do tohoto rámce duchovního ekumenismu bych rád zasadil důležitý přínos bratra Rogera a Komunity Taizé.

Bratr Roger často popisoval svoji ekumenickou cestu jako „vnitřní smíření víry svého původu s tajemstvím katolické víry, aniž by se byl s kýmkoliv rozešel“. Tento popis cesty se vymyká běžným pojmům. Po jeho smrti dementovala Komunita Taizé fámy o tajném přestupu ke katolicismu. Tyto domněnky vznikly i proto, že bratr Roger přijal při pohřební bohoslužbě Jana Pavla II. veřejně Eucharistii z ruky kardinála Ratzingera. Co si můžeme myslet o výroku, že se bratr Roger stal „formálně“ katolíkem?

Bratr Roger pocházel z evangelické reformované rodiny, absolvoval studium teologie a stal se pastorem podle tradice reformované církve. Když hovořil o „víře svého původu“, měl na mysli tento celek sestávající z výuky náboženství, zbožnosti, teologického vzdělání a křesťanského svědectví. Toto dědictví sdílel se všemi svými bratřími a sestrami, kteří patří k protestantismu a se kterými se vždy cítil hluboce spjat. Od počátků svého farářského působení se ale snažil žít svou vírou a duchovní život ze zdrojů ostatních křesťanských tradic a z těchto důvodů překročil jisté konfesní hranice. Jeho přání, následovat povolání k řeholnímu životu a s tímto úmyslem založit nové mnišské společenství s reformovanými křesťany, již výmluvně svědčilo o takovém hledání.

Postupem času byla víra převora Taizé stále více obohacována dědictvím víry katolické církve. Podle jeho vlastního vyjádření chápal určité danosti víry právě v souvislosti s tajemstvím katolické víry, jako roli Panny Marie v dějinách spásy, reálnou přítomnost Krista v eucharistických darech a službu apoštolského úřadu církve, včetně služby jednotě v úřadu, který vykonává římský biskup. Jako odpověď souhlasila katolická církev s přijímáním Eucharistie tak, jak se denně stávalo ve velkém kostele v Taizé. Bratr Roger přijal několikrát Eucharistii i z ruky papeže Jana Pavla II., který se ním od doby II. Vatikánského koncilu přátelil a který dobře věděl o jeho cestě ke katolické víře. V tomto směru nebylo nic tajného a skrytého v postoji katolické církve, jak v Taizé tak v Římě. Během pohřbu Jana Pavla II. zopakoval kardinál Ratzinger jen to, co se již v době zemřelého papeže praktikovalo ve Svatopetrské basilice. Na kardinálově jednání nebylo nic nového ani umělého.

Ve své řeči před papežem Janem Pavlem II. ve Svatopetrské basilice u příležitosti Evropského setkání mládeže 1980 v Římě popsal převor Taizé svoji cestu a identitu křesťana slovy: „Moji identitu křesťana jsem našel ve smíření víry, ve které jsem byl vychován, s tajemstvím víry katolické, aniž bych se byl s kýmkoliv rozešel.“ Bratr Roger se skutečně nikdy nechtěl rozejít „s kýmkoliv“ z důvodů, které byly podstatně spjaté s jeho touhou po jednotě a s ekumenickým povoláním Komunity Taizé. Z tohoto důvodu nechtěl používat výrazy jako „přestup“, nebo „formální“ vstup k označení jeho společenství s katolickou církví. Chápal, že vstoupil do tajemství katolické víry jako někdo, kdo dále roste, aniž by se musel „vzdávat“ nebo „končit“ s něčím, co přijal nebo čím žil před tím. Bylo by možné dlouze diskutovat o významu některých teologických a kanonických pojmů. Z úcty k cestě víry bratra Rogera by bylo stejně tak vhodné nepoužívat v této souvislosti kategorie, které on sám podle své zkušenosti nepovažoval za vhodné a které mu katolická církev konec konců nikdy nechtěla přisuzovat. I zde by nám mělo stačit několik slov bratra Rogera.

Vidíte spojitost mezi ekumenickým povoláním Taizé a putováním desetitisíců mladých do této malé burgundské vesničky? Mají podle Vašeho mínění mladí cit pro viditelnou jednotu křesťanů?

Podle mého mínění je skutečnost, že mladí nadále každoročně nacházejí cestu na malý pahorek Taizé, skutečně darem Ducha svatého dnešní církvi. Pro mnohé z nich je Taizé prvním a rozhodujícím místem, kde se mohou setkat s mladými z jiných církví a církevních společenství. Zvláště mi dělá radost, že mladí, kteří každoročně v Taizé plní stany a hangáry, přicházejí, mnohdy v doprovodu svých farářů, z různých zemí západní a východní Evropy či jiných částí světa, a patří k rozmanitým obcím evangelické, katolické a pravoslavné tradice. Řada mladých lidí přichází do Taizé ze zemí, které často prožily ve své nejmladší historii občanskou válku nebo násilné nepokoje. Jiní přicházejí z oblastí, které trpěly po mnoho desetiletí pod tíží materialistických ideologií. Opět jiní, kteří tvoří možná většinu, žijí ve společnosti formované sekularizací a náboženskou lhostejností. V Taizé znovu objevují při modlitbách a biblické práci dar společenství a přátelství, který může nabídnout jenom evangelium Ježíše Krista. Když naslouchají Božímu slovu zase nově objevují jedinečné bohatství, které dostaly jako dar při svátosti křtu. Ano, myslím, že si mnozí mladí uvědomí, oč vlastně v otázce jednoty křesťanů jde. Vědí, jak velice může rozdělení ztížit svědectví křesťanů a budování nové společnosti. V Taizé nalézají něco jako „podobenství o společenství“, které pomáhá vyjít z rozporů minulosti, a zaměřit pohled na budoucnost ve společenství a přátelství. Po návratu jim tato zkušenost pomáhá doma vytvářet ve svém okolí skupiny modlitby a sdílení k tomu, aby uchovali tuto touhu po jednotě.

Před tím, než jste převzal předsednictví Papežské rady pro jednotu křesťanů, byl jste biskupem Rottenburg-Stuttgartu a hostitelem evropského setkání mládeže v roce 1996, které organizovala Komunita Taizé. Co přináší životu církve tato setkání mládeže?

Toto setkání bylo pro biskupství a zvláště pro farnosti, které přijaly mladé z mnoha zemí, skutečně okamžikem velké radosti a hluboké duchovní intenzity. Tato setkání považují pro život církve za zvláště důležitá. Mnozí mladí žijí, jak jsem už řekl, v sekulárním prostředí. Jen obtížně nalézají někoho, kdo by s nimi šel jejich cestu ve víře, v křesťanském životě. Je málo míst, kde by bylo možné víru radostně a uvolněně prohlubovat a slavit. Pro místní církvev je někdy obtížné mladé na jejich cestě pečlivě doprovázet. Zde odpovídají velká setkání organizovaná Komunitou Taizé na velkou pastorační potřebu. Křesťanský život potřebuje zajisté ticho a samotu, jak říká Ježíš: „Zavři za sebou dveře a modli se k svému Otci, který zůstává skryt“ (Matouš 6,6). Ale ve stejné míře je potřebné se vzájemně podělit, setkat a sdílet. Křesťanský život se nežije osamoceně, naopak. Křtem patříme ke stejnému a jedinému tělu vzkříšeného Krista. Duch je duší a dechem, který toto tělo oživuje; nechává je růst ve svatosti. Evangelia ostatně hovoří pravidelně o velkém množství lidí, kteří přišli z velké dálky, aby Ježíše viděli, jemu naslouchali a byli od něho uzdraveni. Dnešní velká setkání se odehrávají právě v této dynamice. Umožňují mladým, aby hlouběji pochopili tajemství společenství církve, aby společně naslouchali a důvěřovali Slovu božímu.

Papež Jan XXIII. označil Taizé jako „malé jaro“. Bratr Roger o sobě řekl, že papež Jan XXIII. byl člověkem, který jej nejvíce ovlivnil. Proč si sebe navzájem Jan XXIII., který přišel s myšlenkou II. Vatikánského koncilu, a zakladatel Taizé tak vážili. Jaký je Váš názor?

Kdykoliv jsem se setkal s bratrem Rogerem, podrobně mi vyprávěl o svém přátelství s papežem Janem XXIII. a potom s papežem Pavlem VI. a papežem Janem Pavlem II. Vyprávěl mi vždy plný vděčnosti a s hlubokou radostí o mnohých setkáních a rozhovorech, které s nimi během let vedl. Na jedné straně vnímal převor Taizé svoji velkou blízkost k římským biskupům v jejich snaze vést Kristovu církev na cestu duchovní obnovy, jednoty křesťanů, služby chudým a svědectví evangelia. Na druhé straně věděl, že hluboce rozumí jeho vlastní cestě víry a orientaci mladé Komunity Taizé. Vědomí jednat v souladu s chápáním římského biskupa pro něj bylo jakýmsi kompasem při všem, co dělal. Nikdy by nebyl úmyslně zahájil iniciativu, která by byla proti názoru nebo vůli římského biskupa. Ostatně tento vztah plný důvěry trvá nadále i dnes s Benediktem XVI., který nalezl při smrti zakladatele Taizé slova jdoucí k srdci a který každoročně přijímá bratra Aloise na soukromou audienci. Odkud se vzalo toto vzájemné vysoké uznání mezi bratrem Rogerem a po sobě následujícími římskými biskupy? Jistě mělo kořeny v lidství, v bohaté osobnosti dotyčných lidí. Konečně bych řekl, že pocházelo od Ducha svatého, který hovoří jedním jazykem o tom, co vnukává ve stejném čase různým osobám pro dobro

jediné Kristovy církve. Když mluví Duch, chápou všichni stejné poselství, každý ve svém jazyce. Vlastním tvůrcem porozumění a bratrství mezi Kristovými učedníky je on, Duch společenství.

Bratr Alois, nástupce bratra Rogera, je Vaším dobrým známým. Jak vidíte budoucnost Komunity z Taizé?

I když jsem se s ním již před tím setkal, seznamuji se s bratrem Aloisem blíže především teprve od smrti bratra Rogera. Několik let před svojí smrtí mi bratr Roger svěřil, že se svým nástupcem vše připravil pro den, kdy by se ukázala potřeba. Byl šťastný, že bratr Alois převezme jeho službu. Kdo by si byl mohl pomyslet, že se převzetí služby uskuteční během jedné jediné noci, po nehorázném násilném činu? Od té doby mě překvapuje trvalá stálost v životě Komunity Taizé a během setkání mládeže. Liturgie, modlitba a pohostinnost pokračují ve stejném duchu, jako zpěv, který nebyl nikdy přerušen. To je příslovečné nejen pro osobnost nového převora, ale i – a to především – pro lidskou a duchovní zralost celé Komunity Taizé. V celé její celistvosti zdělila Komunita charisma bratra Rogera, které nadále žije a vyzařuje. Protože znám osoby, mám hlubokou důvěru v budoucnost Komunity Taizé a v její nasazení pro jednotu křesťanů. Této důvěry se mě dostává stejným způsobem prostřednictvím Ducha svatého, který neprobouzí charismata proto, aby je při první příležitosti opět bral. Boží Duch, který je stále nový, působí v trvání povolání a poslání. On pomůže Komunitě, aby žila svoje povolání a dále je rozvíjela ve věrnosti příkladu, který jí zanechal bratr Roger. Generace odcházejí, charisma zůstává, protože je darem a dílem Ducha. Na závěr bych chtěl bratra Aloise a celou Komunitu Taizé opět ujistit o mém vysokém uznání pro jejich přátelství, život modlitby a jejich touhu po jednotě. Díky nim pro nás zůstane známá laskavá tvář bratra Rogera.

Bratr Alois, převor Taizé

Dobrota člověka, odlesk Boží dobroty

Čím byl bratr Roger starší, tím se pro něho stávalo důležitějším slovo dobrota.² Rád citoval Basila Velikého, pro kterého byla dobrota člověka odleskem Boží dobroty, obrazem Božím v člověku.³

Když mě před mnoha lety požádal, abych se připravoval na převzetí zodpovědnosti za Komunitu, nedal mi žádné pokyny pro chování, neřekl mi, jak mám tento úkol plnit, ale zanechal slova: „Pro převora stejně tak jako pro bratry je nenahraditelným darem rozlišování, duch milosrdenství a

² Tento text byl otištěn nejprve jako příspěvek do časopisu *Communio*, vydání březen-duben 2008.

³ „Staneš se podobným Bohu, když získáš dobrotu. Nechej vstoupit do srdce milosrdenství a laskavost a nechej se obléct do Krista“ (Basilius der Grosse, *Über den Ursprung des Menschen*, 4. Jahrhundert).

nevyčerpatelná dobrota srdce“.⁴ Proto rád vyslovuji modlitbu: „Ať mne vede Tvůj Duch dobroty“.⁵ Když se budeme tohoto Ducha držet, dostaneme se dál.

Bůh může jen milovat

Představa přísného soudce způsobila spoušť ve vědomí mnoha lidí. Bratr Roger se stavěl k této domněnce zcela opačně a tvrdil: Bůh může jen milovat. Bůh miluje bez podmínek. Toto muselo být připomenuto zvláště mladé generaci, pro niž takové představy uzavíraly cestu k Bohu lásky.

Pravoslavný teolog Olivier Clément nám jednou řekl, že důraz jaký bratr Roger kladl na Boží lásku, znamenal konec dlouhého období, kdy se lidé různých křesťanských denominací obávali trestajícího Boha.

Bratr Roger se nebál vyjádřit Boží lásku takovými naléhavými slovy, protože se opíral o myslitele, kteří žili před ním. Vzpomínám si, jak byl šťastný, když narazil na slova Izáka z Ninive (7. století): „Bůh může darovat jen svoji lásku“.⁶

Další působivá místa lze nalézt např. u Ireneje⁷, Basila, Františka Saleského, spisovatele, jakým byl Fjodor Dostojevskij nebo teolog Karel Barth, který nově objevil křesťanský universalismus mnoha církevních otců. Stále znovu se však objevoval strach z Boha, která sílu těchto výpovědí dokázal zatemnit.

Bratr Roger se v mládí se seznámil s křesťany, kteří se domnívali, že evangelium nakládá věřícím břemena: proto prožil dobu, kdy bylo pro něj těžké věřit. Po celý svůj život bojoval o důvěru v Boha. Vždycky se ale mohl opřít o svoji matku. Říkala, že jí stačí Janovo slovo „Bůh je láska“⁸. Proto byla pro svoje bližní svědkem dobroty srdce.

Bratr Roger bděl nad pečlivým výběrem biblických míst, která se čtou během naší společné modlitby: mohl by být někdo zmaten méně přístupným textem? Prosil proto, aby byla vybírána jen taková čtení, která umožňují přístup k podstatě evangelia, k nekonečné Boží lásce, a obtížné úryvky, aby byly probírány v malých skupinách.

Měl dar předávat Boží lásku druhým. Jak mnoha lidem zprostředkovat jistotu: jsi Bohem milován takový, jaký jsi, je ti navždy velmi blízko.

Tento postoj nebyl ale zaměňován s pohodlnou cestou, z níž je odstraňován každý vysoký nárok. Nikdy nešlo o to vytvářet Boží obraz podle našeho měřítka, Boha, který stojí ve službách našeho blahobytu. Bratr Roger chtěl však vzít na sebe riziko vyslovením důvěry: Boží dobrota má v životě každého člověka poslední slovo.

⁴ Frère Roger, Die Quellen von Taizé, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2009, 71

⁵ Žalm 143,10

⁶ Citováno podle Oliviera Clémenta, Taizé. Einen Sinn fürs Leben finden, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2006, 106.

⁷ *Dopis Diogenovi*. Irenej z Lyonu se postavil gnostickému pesimismu vůči dobrotě člověka a celého stvoření

⁸ 1 Jan 4,16.

Vzpomínám si na Velikonoce 1973. Přišel jsem velmi mladý s ostatními do Taizé na oslavu svátků Zmrtvýchvstání. Mnohým byl blízký výklad bratra Rogera věnovaný Pavlovu listu Římanům: „Kdo je odsoudí? Vždyť Kristus Ježíš, který zemřel a který byl vzkříšen, je na pravici Boží a přimlouvá se za nás!“⁹

Vzít na sebe riziko dobroty

Když objevíme Boží dobrotu, můžeme v našem životě dobrotu znovu nechat ožít. Boží slovo je živé: uslyšet volání evangelia k dobrotě, toto volání přijmout sluchem, a začne se uskutečňovat proměna srdce, volání nás přitahuje, naše vůle se raduje z odpovědi.

Bratr Roger sám tuto zkušenost udělal. Když byl mladý, zaujalo ho slovo proroka Micheáše: „Človče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.“¹⁰ Pochopil, že Boží dobrota touží po naší dobrotě. „Jenom jeden je dobrý“.¹¹ Naše dobrota nemá zdroj v nás. Je nedostatečná, odkazuje na něco absolutního, na větší dobrotu, podstata naší dobroty spočívá v tom, že je znamením Boží lásky.

Za svého mládí byl bratr Roger delší dobu nemocný; plicní tuberkulóza byla tehdy častou příčinou smrti. Zatímco se uzdravoval, přispívaly procházky, na které chodil sám, ke zrání jeho povolání. A vždycky jej zaměstnávalo stále stejné volání k dobrotě: „Roky nemoci mi daly pochopit, že zdroj štěstí nespočívá ani v zářivých darech ani ve zdaru bez námahy, ale v prosté odevzdanosti, která v dobrotě chápe druhé“.¹²

Zde spočívá zdroj dynamiky s níž založil naši Komunitu: život ve společenství se může stát znamením toho, že Bůh je láska. Postupně ve mně zrál přesvědčení, že je důležité rozvíjet společenství mužů, kteří budou rozhodnuti darovat celý svůj život. Společenství, kterému v jádru jde o dobrotu srdce a jednoduhost“¹³.

Jistota byla natolik silná, že naše Komunita měla mít jen na minimální strukturu, aby spočívala v první řadě na bratrské péči a lásce.

Dobrota a jednoduhost

Tam, kde se spojí dobrota a jednoduhost, vzniká naděje. Docházíme k tomu stejně tak v naší pohostinnosti vůči tisícům mladých, jako v životě mezi nejchudšími v různých částech světa. Dobrota, která jde ruku v ruce s prostotou srdce, obrací naši pozornost na nejchudší, trpící, na trápení dětí.

⁹ Římanům 8,34. Bratr Roger publikoval tato slova ve své knize „Aufbruch ins Ungeahnte“, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 1977, 59.

¹⁰ Micheáš 6,8

¹¹ Marek 10,18

¹² Bratr Roger, „Gott kann nur lieben“, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2002, 54.

¹³ Dtto, 32.

Pohostinnost probouzí dobrotu. Když připravujeme setkání mládeže v nějakém městě, pozveme tisíce rodin k tomu, aby ubytovaly jednoho nebo více mladých lidí, které neznají a možná neznají ani jejich jazyk. A zažíváme, že je potřeba jen málo k tomu, aby se projevila dobrota v srdci mnoha mužů a žen.

Zatímco je pro víru přístnost překážkou, dobrota jí otevírá cestu. Dobrota překvapuje, probouzí překvapivou radost. Otevírá se nový horizont, mimo tvrdost všedního života, trápení nevinných lidí, nespravedlnosti, i tvrdosti konzumní společnosti, která v sobě skrývá materiální a duchovní bídu. Taková zkušenost může vést k rozhodnutí důvěřovat Bohu.

Vícekrát jsem si povídal s Geneviève, nejmladší ze sedmi sester bratra Rogera, která zemřela roce 2007 v 95 letech. Její podoba s bratrem byla působivá: vyhýbala se každému tvrdému slovu, každému konečnému soudu. Bratr Roger uměl toto přirozené nadání dát do služeb evangelia! A my bratři víme, jak jej to někdy přivádělo na hranice lidské únosnosti.

Dobrota a láska zdarma daná

Láska zdarma daná je dalším výrazem pro dobrotu. Bůh se nikdy nevnucuje, v něm není násilí¹⁴; chtěl, aby jej člověk miloval svobodně. V mezilidských vztazích hraje tato zdarma daná láska velkou roli, ponechává druhého ve svobodě. Není v žádném případě nečinná, ale dovolí Duchu svatému, aby jednal.

Láska zdarma daná je láska dávaná bez dalšího úmyslu. Roger nám často připomínal, že nejsme duchovními mistry, ale lidmi, kteří naslouchají. Po jeho smrti nadále přichází tolik mladých lidí do Taizé, protože porozuměli tomu, že bratr Roger, stejně tak jako Jan Křtitel, neukazoval sám na sebe, ale na přítomnost Boží.

Mladí lidé vědí, že jim naše Komunita chce v první řadě nabídnout místo, kde mohou hledat Boha. Mnozí nám říkají: „Přicházíme sem domů, cítíme se doma.“

Je podstatné, že se mladí cítí svobodně, že nejsou v žádném směru ovlivňováni, ani v pastoračním jednání ani na rovině citů. Hledají přátelství a my jim je umožňujeme, jak je to jen možné. To ovšem od nás vyžaduje schopnost rozlišovat, aby jim zůstal prostor, v němž by byli na cestě k Bohu.

Ve stejném duchu je dávána láska. Mladé jsme nikdy nechtěli shromažďovat v ohraničeném prostoru kolem naší komunity. Během své návštěvy v roce 1986 to vysvětlil mladým lidem papež Jan Pavel II. slovy: „Přicházíme do Taizé jako k prameni. Pocestný se zastaví, uhasí žízeň a pokračuje v cestě. Víte, že Vás bratři Komunity nechtějí zdržovat. V tichu a modlitbě vám chtějí umožnit, abyste se napili živé vody, kterou Kristus přislíbil, zakusili jeho radost, poznali jeho přítomnost,

¹⁴ „V Bohu není násilí. Bůh neposlal Krista, aby nás obžaloval, ale aby nás zavolal k němu, ne, aby nás odsoudil, ale protože nás miluje.“
(Dopis Diogenovi, 2. století)

odpověděli na jeho volání a potom zase odjeli a svědčili ve vašich církevních obcích, ve vašich školách, univerzitách a na vašich pracovištích o jeho lásce.“¹⁵

A konečně stejnou láskou žijí bratři, kteří sdílejí životní podmínky nejhudších v zanedbaných obytných čtvrtích v Africe, Asii nebo Jižní Americe. Neodcházejí tam s žádným jiným cílem, než být svědky Boží lásky ke každému člověku a především k těm, kterými se nejvíce pohrdá. Jejich přítomnost má být také znamením, že je možné překonat propasti mezi různými kulturami. Nejde v první řadě o to, aby byly projekty úspěšné. Jednoduchá přítomnost a nezištná dobrota stačí.

Utvrzující slova

Někteří lidé nás utvrdili na této cestě.

Jan XXIII.

Bratr Roger často zmiňoval, jak jej hluboce formoval „dobrý papež Jan“. Byl možná člověkem, kterého na zemi nejvíce ctil. Proč? Vyzařoval Boží milosrdenství: „Jan XXIII. viděl v tom, s kým hovořil, Boží obraz. Vnímal ve svém protějšku to nejlepší, nejčistší úmysl. Milující pohled poznává v každém nesmírnou krásu lidské duše.“¹⁶

U Jana XXIII. měla dobrota čestné místo. Někdy byla považována za naivitu; tím trpěl. Dobrota není slepá; vyžaduje vnitřní boj. Je si vědoma, že existují v druhém člověku i v nás samotných stinné stránky.

Bratr Roger sdílel s Janem XXIII. pozitivní pohled na člověka. Oba nás zvou k tomu, abychom obrátili pohled: „Na naši cestu nám Bůh vkládá plamének dobroty na dno duše. Ten čeká jen na to, až se stane ohněm.“¹⁷

Bratr Roger viděl neocenitelnou hodnotu v tom, aby se v Komunitě udržela živá dobrota srdce: „Je možná nejčistším projevem krásy společenství.“¹⁸

Co platí pro malou Komunitu, platí i pro církev. Pro bratra Rogera bylo „společenství“ jedno z nejhezčích jmen církve. V něm nesmělo být místo pro vzájemné odsuzování: „Pokud církev neúnavně naslouchá, uzdravuje a žije usmířením, stane se tím, čím je, místem, které nejvíce září, společenstvím lásky, smilování a útěchy, průzračným odrazem vzkříšeného Krista, nikdy ne s odstupem, nikdy ne v zajetí odmítání. Osvobozena od přísnosti, může vyzařovat jednoduchou důvěru víry.“¹⁹

¹⁵ Citováno podle Bratr Roger, *Die Quellen von Taizé*, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2009, 101 n.

¹⁶ Tyto řádky se nacházejí v pozůstalosti bratra Rogera. Před svojí smrtí připravoval další knihu, v níž počítal s kapitolou o Janu XXIII.

¹⁷ Bratr Roger, *dopis „An den Quellen der Freude“*, evropské setkání mládeže Hamburg, 2003.

¹⁸ Dtto.

¹⁹ Bratr Roger, *„In allem ein innerer Friede“*, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2009, 97.

Ruská duše

Bratr Roger si velmi vážil ruské pravoslavné církve. Kvůli těžkým zkouškám, kterým byla vystavena, měl bezpodmínečnou úctu k ruským křesťanům: „V nouzi přišli s láskou a odpuštěním. Dobrota srdce je pro mnohé z nich vlastním životním pojmem.“²⁰

Dostojevskij věděl, že se otevírají cesty odpuštění, pokud si uvědomíme dary dobra, které v nás byly vloženy: „Kdyby každý přišel na to, kolik je v něm poctivosti, loajality, nezkažené radosti, čistoty a touhy po dobru..., byl by schopen učinit šťastnými ještě ve stejném okamžiku všechny lidi.“²¹

V jednom příspěvku o Serafinovi ze Sarova, který napsal v roce 1933, Michail Bulgakov píše, že tíživé události v Rusku budí zdání potvrzující temný pohled na člověka, a přesto vzpomínka na muže, jakým je Serafín, dovoluje víru v dobrotu člověka, která je základem. Proti rezignované výpovědi: „Člověk člověku vlkem“ stojí pohled svatého ze Sarova: „Člověk je pro bližního pramenem radosti.“ Serafín zdravil každého poutníka slovy „moje radosti!“ a dodával: „Kristus vstal z mrtvých.“ Protože světlo Zmrtvýchvstalého zjevuje, jaké dobroty je člověk schopen.

Edmond Michelet

Francouzský státní ministr Edmond Michelet rád přicházel do Taizé; s bratrem Rogerem jej spojoval srdečný, hluboký vztah. Při četbě jeho knihy *Rue de la Liberté*, kde popisuje svoje zkušenosti deportovaného do Dachau, jsem pochopil, proč tomu tak bylo. Mohlo se uprostřed 20. století ještě hovořit o dobrotě, kterou Bůh vložil do člověka? Ano, Edmont Michelet mohl, a to měl společné s bratrem Rogerem. Po letech nepředstavitelného utrpení mohl Michelet napsat následující překvapivá slova: „Každý má právo vyvodit ze svých zkušeností z koncentračního tábora závěr, který chce. Já jsem dostal od mého dobrodružství lekci naděje v člověka. Chci věřit, že poctivé přání hledat nejprve to, co může opět zbudovat důvěru v neuvěřitelné možnosti lidské duše, je jediným správným prostředkem k překonání protivenství která jsme prožili.“²²

Stanislav Lyonnet

Začátkem osmdesátých let několikrát přijel do Taizé jezuita Stanislav Lyonnet, který vyučoval v Římě. Bratr Roger mu rád naslouchal, když dokazoval, že celá Bible je o stálosti Boží lásky. Plný nadšení nám vysvětloval, jak byl Nový zákon ozářen Starým zákonem. Vrátil se ke zvěstování Nové smlouvy u Jeremiáše a Ezechiela: Bůh odpouští a již nepíše svoji vůli na kamenné desky, ale do srdce

²⁰ Bratr Roger, „Gott kann nur lieben“, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2002, 81.

²¹ Citováno podle Sierra Pascala, „Dostoiewski l'homme et l'oeuvre“, L'Age d'homme, Lausanne, 1970.

²² Edmond Michelet (1899-1970), *Rue de la Liberté*, Le Seuil, Paris, 1955, nové vydání 2002, 247.

lidí. Otevírá se nová svoboda. Je větší než ta, která spočívá v rozlišování dobrého a zlého, vede věřícího ke konání Boží vůle, jakoby to byla jeho vlastní.

Stanislav Lyonnet se domníval, že obraz trestajícího Boha je podstatnou překážkou pro víru. Některé z jeho výpovědí znějí neslýchaně paradoxně, nikdy ale nebyly vysloveny lehkomyšlně: „V Bibli je bázeň Boží důvěrou v Boha.“

Paul Ricoeur

Paul Ricoeur napsal již v roce 1947 o Taizé první příspěvek do jednoho časopisu. Bratr Roger u něho našel oporu pro svoje úvahy a neváhal dát v roce 2001 jedné ze svých knih název „Bůh může jen milovat“, protože se mohl opřít o slova velkého filosofa: „jediná moc Boží je odzbrojená láska. Bůh nechce naše utrpení. *Všemohoucí Bůh se stává Bohem vše-milujícím*“. Bůh nemá žádný jiný mocenský nástroj než svoji lásku a pomocné slovo směřované k nám, když musíme trpět.²³

Proč přišel Paul Ricoeur do Taizé? „Abych vyzkoušel to, v co nejhluběji věřím: i když je zlo radikální, nikdy není tak hluboké jako dobrota. Pokud má náboženství, pokud mají náboženství smysl, pak je to v osvobození dobroty usazené v hlubině člověka, v hledání dobra v místech, kde je zcela skryto.“²⁴

Dobrota srdce až do konce: 16. srpna 2005

Tohoto večera ukončila mladá žena během společné modlitby v chorobném záchvatu život bratra Rogera. V kostele Smíření jsou tisíce lidí. Mladý Španěl se ještě pokouší zasáhnout. Všimne si bolestného pohybu ve tváři bratra Rogera, když se otočil, aby viděl, kdo na něho zaútočil. Mladý muž postřehl, že se pohled bolesti, před tím, než bratr Roger ztratil vědomí, stal pohledem lásky a odpuštění. Až do posledního okamžiku svého života se bratr Roger vracel k hodnotě evangelia, která je dobrotou srdce.

Tisíce dopisů, telegramů, emailů, které jsme v následujících dnech dostali ze všech částí světa, byly výmluvným svědectvím toho, že toto poselství lásky a dobroty, které bratr Roger nesl ve svém životě i ve své smrti, zanechalo v srdcích mnoha lidí stopy.

Hluběji jsme pochopili, že dobrota není prázdné slovo, ale síla, která může přetvořit svět, protože Bůh je skrze ni při činu. Tváří v tvář zlému je dobrota srdce něco zranitelného. Život, který dal bratr Roger, je zárukou, že Boží pokoj a důvěra budou mít poslední slovo.

²³ Paul Ricoeur v měsíčníku Panorama, leden 1999, 29.

²⁴ Regine Kuntz-Veit (Hg.), Frère Roger – Die Güte des Herzens. Begegnungen der Versöhnung durch die Gemeinschaft von Taizé, Verlag Herder Freiburg Basel Wien, 45.

Proto bych rád zakončil modlitbou, kterou bratr Roger napsal a stále znovu rád vyslovoval: „Bože, ty nás miluješ. Tiché patření na tvoje odpuštění se stává paprskem dobroty ve zcela prostém srdci, které se odevzdává tobě.“²⁵

© Ateliers et Presses de Taizé, 71250 Taizé, France. Z němčiny přeložila Marie Oujezská.

²⁵ Frère Roger, *Aus der Stille des Herzens*, Verlag Herder Freiburg Basel Wien 2005, 62.